

ségét a polcon őrizzük, s másokkal együtt e lapban próbáljuk ápolni. Élő örökségek ezek, más-más természettel. A bokorét, a fügebokorét is ápolni kell. Idei bő termésének egy része ismét üvegekben végezte, akárcsak a másik élő örökségünké, a szüleimtől itt maradt öreg Ot-helló lugas fürtjeiből is többnyire csak lekvárt főztünk. No de előző kerti naplómban erről már részletesen be is számoltam. Ezek a teendők pedig még a novemberi hónap programjai voltak és talán egy kicsit a november első napjainak hangulata – az elődök emléke is átérzik rajta. Lássuk hát a decemberi tennivalókat!

Ahogy rövidülnek a nappalok, úgy rövidül a kerti teendők listája is. Ha letakarítottuk a kerti szerszámainkat és a fűnyírót, lezártuk a kerti csapot is, hogy majd a fagyok kárt ne tegyenek benne, akkor már csak a számszamos kamrában, tárolóban akad tennivaló. Sokan ezeket a holmikát ugyan a garázsban, vagy fűkamrában teletetik, oda szorítkoznak hát a télvégi kerti munkákkal. Érdekes körülmény a megmaradt vetőmagzacskók s növényvédő szerek táján is. A vetőmagokat eredeti csomagoló anyagukba, zacskójukba visszazárva érdemes tárolni, száraz helyen tartva a következő vetés idejéig. A fel nem használt növényvédő szerek csomagolásán pedig nézzük meg a szavatossági idejüket, nehogy tavasszal kellemetlen meglepetések érjenek. Célszerű ezeket a kémiai anyagokat úgy kezelni, mint azt a gyógyszerekkel tesszük, hiszen a növényvédő szer a növény gyógyszer. Igyekezzünk tehát úgy is tárolni őket, elkülönítve vetőmagoktól, krumplitól, almától.

Más teendők akadnak a boros pincékben. Már akinek van olyanja. Igyekvő borászok hagyományörző módon már Márton napra újbórral koccintanak a libasült felett. Karácsonyig azonban többnyire minden pincében kifornak a borok, hogy az ünnepi asztalon az idei szőlőből tudjunk újbort töltogetni a poharakba. Íme, álljon itt zárásként egy több mint másfél évszázados tanács az 1858-as keltezésű Borászati Lapokból: „December havába léptünk: s azért épen nem csodálkozunk, ha híveink közel és messziről azon kérdéssel fordulnak hozzánk: váljon (értsd: vajon I.P.) meg ejtsék-e az idén is az első lefejtést, vagy várjanak avval addig, míg boruk végképen megtisztul? Minél kövérébb a must, azaz: minél gazdagabb czukorban s tojásfehérnyés részekben, s minél kisebb benne aránylag a sav és tannin tartalom, annál csekélyebb benne egyik felől a savas részek tehetősége — mely a tojásfehérnyét feloldja, más felől a mi közönséges borkészítési módunk mellett (mely a törkölyből a tannint kellőleg ki nem áztatja) kisebb tannin hatalma, mely a tojás fehérnyés részek feleslegének a söprűbe való lecsapását eszközölni szokta; s íme az alkatrészeknek eme kiemelt aránya fordul elő a mi jeles minőségű új borunkban s adja okát annak, hogy eddig az még meg nem tisztult.

Az újbor nem tisztult tehát meg ez ideig azért, mert hála Istennek kövér, de mivel kövér borok, a bennük felfüggesztett tojás fehérnyés alkatrészeknek bősége miatt a

megtisztulásra sokkal hajlandóbbak, mint a savanykás, és hamar megtisztuló soványabb borok, perczig sem szabad haboznunk azon, valjon lefejtsük-e az idén is karácsony táján a tökéletesen még meg nem tisztult jeles borainkat, vagy sem. Fejtsük le biz azokat bátran és haladéknélkül, és szabadítsuk meg, ideje korán legalább azon salakjaiktól, melyeket már is képesek voltak kiválasztani.” Ne késlekedjenek hát kiknek pincés teendői vannak, hogy csillogó fényű újbórral kívánhassanak áldott ünnepeket Mindnyájunknak.

BULÁNYI GYÖRGY

EGYHÁZREND...

3.8. "Biztosítja a személyiség kibontakozását"

A kisközösség gondolata számomra sokkal több, mint a jelen paphiányra tekintettel támadt száraz-káplán kísérlet. Több, mint a jelen mammut vagy nem-mammut egyházközségek kísérlete arra, hogy a templomtól elmaradt 95 %-ot visszacsalogassa a kiürült templomba. Ezeket a célokat is szolgálja a kisközösség, de nemcsak tüneti kezelést végez. Nem, mert világosan látja a paphiány okait, a hívek-hiány okait is. Valamikor el lehetett hitetni a pappal, hogy ő valóban hitoktató; értsd: gyermekek hitben nevelésére specializált személy. Akkoriban volt ez lehetséges, amikor vasárnaponként viszonylag sűrű sorokban még a szülei is eljártak a templomba. De a felnőttek tömegaposztáziájának tényét látva, amikor Istenben már alig hívó emberek gyerekeit keresztelgetjük, amikor hitoktatásra a gyerekek egyre kisebb százalékát kapjuk meg, amikor ezeknek a gyerekeknek a bérmálás szentségét úgy adjuk fel a püspökkel, hogy egyre egyetemesebbé lesz a tapasztalat, hogy ez a szentség számukra a templomba járást abbahagyásnak a szentsége, akkor világossá lesz, hogy messze túl vagyunk a toldozgatással új életadás lehetőségén. A jelenleg érvényben levő egyházrend hozta létre ezt a helyzetet, és csak egy új, egy evangéliumibb egyházrend tud új bevágást hozni. Mindenkinek el kell gondolkodnia azon a tényen, hogy napjainkban egyre inkább csak olyanok szenteltek fel magukat papokká, akik kisközösségben nevelődnek, akik a kisközösségekből felépülő egyházat hordják már a lelkükben.

Az egyház a jézusi célkitűzésből él, s az attól elhajlástól pusztul, zsugorodik, fogy. Ez a jézusi célkitűzés bele van írva az emberi természetbe. Nem más ez a belénk írt célkitűzés, mint önkibontakoztatás a szeretetben. Ha ez a belénk írt célkitűzés tilalomfákat kap: Nő vagy! Családos vagy! Vasesztergályos vagy!, akkor az emberi társadalom 999 ezreléke visszavonul, nem kér abból, hogy az Isten népe legyen és a templomokat elhagyásban megnyilvánuló aposztáziájával némán is hangosan kiáltja az eleve kiválasztott egy ezrelék felé: "Csináld magad! Így nem játszunk! Szívesen lennék én is Isten

népe, de szeretném én is kibontani önmagam. Ha eleve te vagy a göré 24 éves korodtól kezdve, akkor én itt minek strapáljam magam? Elmegyek oda, ahol emberszámba vesznek... bár nő vagyok, bár családos vagyok, bár villanszerelő a szakmám.

A jézusi célkitűzés - a szeretet. Ez a szeretet közösségteremtést eredményez. Ha a közösségteremtésben nem tudom kifutni ambícióm, mert nő, családos és villanszerelő lévén a "főnök képző iskolába" be sem iratkozhatom, akkor nem Jézusban fogok közösséget teremteni, vagy legalábbis nem a katolikus egyházon belül fogok jézusi közösséget teremteni. "A jelen egyházrend elveszi Isten népétől a jézusi ambíció lehetőségét." A jelen egyházrend még az eleve privilegizált egy ezreléktől is elveszi a jézusi kiteljesülés lehetőségét. Elveszi, mert nem-jézusi, nem-teológiai szempontok határozzák meg az ő számára is az önkibontakozást a jelen egyházrendben. Ha nem alkalmazkodik "józanul" az adottságokhoz, amelyeket a történelmileg kifejlődött jelen egyházrend olyan-amilyen volta szab meg, akkor kinézik onnan, mint gyanús, mint szektás. Csoda-e, ha Isten maga veti el az ilyen egyházrendet, hogy ezáltal utat készítsen a jézusibbnak. Hogyan veti el? Úgy, hogy kiüresednek a templomok, bezárulnak a szemináriumok, s a szemináriumokból maguk az előjárók hajgálják ki azokat, akik keveretlenül akarják a jézusi célkitűzés szolgálatába állítani életüket.

A kisközösségekben a holnapot készítőknél "nincs szükségük arra, hogy engedetleneké váljanak a jelen egyházrenddel szemben." Az engedetlenség lehetővé tenné a kiközösítést, és ezáltal elindítaná a további bomlást, felekezést. Elég, ha nem azonosulnak belülről a jelen rend nem-jézusi vonásaival, és okos érveléssel, valamint a jelen egyházrend által lehetővé tett funkciók gyakorlásával készítik Isten Országának a holnapját. Amint több lesz az ily közösségekben élő papok száma, mint az ezeken kívül élők, amint közelíti majd a közösségekben élő aktív hívők száma a csak templomba járó passzív hívőkét, óhatatlan, hogy a kisközösségek gyakorlatban kialakított élettapasztalatai nyomán meg ne induljon a Szentlélek irányítása mellett a jelen rend átrendeződése. Lehetetlen nem látni, hogy maga a Zsinat is lépés már az átrendeződés felé.

3.9. "Lehetővé teszi a kereszténység egységét" A fentiekben rendre csak a 700 millió katolikusról beszéltem. A keresztények száma nagyjából kétféle, s az emberiség jóval nagyobb fele nem is keresztény. "Hogy mindannyian egyek legyenek..." - ez az Istennek a teremtésbe beleírt és Jézustól megerősített hangja. Hinni - ez számomra végső soron annyit jelent, hogy azt gondolom, hogy csak a jézusi célkitűzés hozhatja közös nevezőre, teheti Szentháromság-analógiájú közösséggé az emberiséget. Nagy kár volna megkeresztelkedniük a nem-keresztényeknek, nagy kár volna Péterhez csatlakozniuk a nem-római katolikus keresztényeknek, amíg a katoliku-

sok nem tudják, hogy a "szeresd felebarátodat, mint önmagadat!" - ez egyet jelent az uralkodást nem ismerő szolgálattal, a magukat szegényítő osztózással, a különféle eszmék nevében történő gyilkolásról és annak megígéréséről lemondó békességteremtéssel. Ha rendőrséggel védetjük kiváltságainkat, ha nyugodtan tudjuk emelgetni életszínvonalunkat, miközben embertársaink az éhségtől felfordulnak, ha hazafias kötelességünket teljesítendő, parancsra bármikor készségesen tömeggyilkoljuk felebarátainkat, esetleg ugyanazzal az Eucharisziával táplálkozó testvéreinket, akkor Jézus nevében kérdezem: ugyan minek legyenek katolikusokká a nem-keresztények és a nem-katolikusok? Nem jobb-e, ha ezzel az életalakítással nem szennyezzük tovább Jézus nevét és az emberiség reményét? Mire mi katolikusok ezekről a jézustalan magatartásokról leszokunk, adigra Jézus ereje már csaknem egyesítette is az emberiséget. Ha 700 millió magáévá tenné a jézusi szeretet fent megrajzolt tartalmát, akkor már igazán közel volna az Isten Ország, az emberiség egyesülése a szeretetben. De a nem-keresztények hogyan akarjanak kereszténynek lenni, ha szavunkban és magatartásunkban nem ismernek reá arra az evangéliumra, amely az istenképpre teremtetségük következtében a szívük mélyén élő jóhír? A nem-katolikusok hogyan akarjanak katolikusokká /=egyetemes kereszténynek/ lenni, ha mi magunk számára és mások számára a jézusi szereteten kívül még valami egyebet is az üdvösség feltételévé akarunk tenni?

Úgy gondolom, hogy a tanulmányomban kifejtett látásmódnak és magatartásnak szükségképpen hatással kell lennie a nem-katolikusokra is, a nem-keresztényekre is. Ami magát az ökumenét, a keresztények egységét illeti, lehetetlennek gondolom, hogy egy ilyen látásmód egymás mellé ne sodorja a katolikusokat és nem-katolikusokat. Hazánkban is. Lehetetlen, hogy a közös inspirációt nyújtó írott evangélium és a szívünkbe beleírt evangélium hatására közösségig ne sodródjunk egymással, akár házasságban, akár kisközösségben. Mire megnő az így vagy úgy összesodródottaknak ill. az ezt az összesodródást egész szívükkel helyeslőknek a száma, adigra egyre több egyházfegyelmi gát omlik le. Gátak, amelyekkel védekeznek a felekezetek a maguk különállását bombázó interakciók ellen. A fenti gondolatok konzekvenciáiként másodlagos kérdéssé válik majd az összesodródottak számára, hogy melyik egyházban esküsznek, melyik egyházban kereszteltetik meg gyermekeiket, mert úgyis kisközösségben élnek meg Jézust, az evangéliumot, és annyira vonzódnak majd egy-egy templomhoz, amennyire abban Jézus örökségét látják képviselni.

4. "A holnap rendjét készítve"

A mában élve készíteni a holnapot - ez a dolgunk. Fejlődésről csak akkor beszélhetünk, ha a holnap a mából nő ki. Az evilági országban úgy készül az új rend, hogy a lázadók megsemmisítik a hatalmon levők hadseregét.

"Isten Országában az új rend úgy készül, hogy az Isten szavát hordozók elkezdenek hatni a tudat és életalakítás irányában." A kétezer esztendő története is kezesség mellett, hogy lehetséges az átalakulás a prófétai szó erejében. Isten Országá csak szellemi értelemben ismeri az ütközetet. Ütközetek nélkül nem lehetséges az átalakulás, de ezeknek az ütközeteknek a próféták részéről mindig szeretettől meghatározottaknak kell lenniök. Reménnyel kell telve lennünk. A Zsinat előtt ki gondolta lehetségesnek a Zsinat eredményeit? Tanulmányom minden sorát áthatja a befogadás és az elfogadás reménye. Congar szerint "ez a recepció az egyház történelmi fejlődésének az útja." Ami ma felhőborítónak hat, azt holnapra az adott rend tényleges képviselői hirdethetik. Ennek a tanulmánynak az álmaiból csak úgy lehet egyszer majd valóság, hogy "apostolutódok mondják majd reá, hogy "ez az egyház tanítása"."

4.1. "Plébánia és kisközösség"

Ahol még nincs közösség, ott úgy indul el, hogy valaki megértette, hogy lennie kell. Azért kell, mert a szeretet természeténél fogva kicsiny közösségek létrehozására törekszik. Akárhogyan is állítja össze imádságból, karitásból, tanulásból egy kisközösség a maga keresztény "körtéjét", szeretet-élete nagyon súlyos sebet hordozna, ha nem törekednék arra, hogy a közösség minden egyes tagja annyira és úgy feltöltődjék szeretettel, hogy minden tag képes legyen arra, hogy ő is létrehozzon egy kis közösséget. Olyan súlyos sebe volna a közösségnek, ha hiányoznák belőle ez a törekvés, hogy a közösség előbb-utóbb belehalna ebbe a sebébe. Belehalna, mert a közösség tagjaiba belefagyna a szeretet, értelmetlenné válnék az együttlét, felbomlanék a közösség.

E kisközösségek életében ma nem jelent pótolhatatlannak átélt hiányt, ha nincsen pap-tagja. Jelenleg ugyanis a szentségkiszolgáltatás nem a kisközösségekben folyik. Valamelyik plébániai közösségben hallgatjuk meg a szentmisét, a közösségen kívül találjuk meg a gyóntatónkat, a többi szentségeket is a plébániai kerettől igényeljük. Az viszont igaz, hogy nagyon sok esetben nem az Eucharisziát, a szentségeket nyújtó plébániát éljük meg a magunk közösségének, hanem csak az Eucharisziát és szentségeket nem nyújtó kisközösségünket. Így van ez, mert csak ez utóbbiban éljük meg magunkat Krisztusban testvéreknek. A plébánia vasárnapi szentmiséin ez csak annyiban lehetséges, amennyiben a szentmisét mondó pap is kisközösségekben él. Nincs tehát a kisközösségekben élőkben ellenézés a plébánia iránt, ha az egyházközséget közösségnek tudhatják és nem merő közönségnek, amelyet egy üzemvezető egyenként kiszolgál az üzem által nyújtott javakkal. A plébániai struktúrát étellel betölteni a kisközösségekben élők nagyonis készségesek, ha a plébánia vezetője előmozdítja, vagy legalább megengedi, hogy a közönséget közösséggé formálják.

4.2. "Papok és kisközösség"

Kizárólag a papokon fordul, hogy a kisközösségek az egyházközségen kívül halásszák ki a társadalmat Isten népévé, vagy pedig az egyházközségen belül. Ha papjaink képesek a testvéri kapcsolatfelvételre, akkor a kisközösségek nem az egyházközségen kívül lesznek, hanem azon belül. A feltétel - a testvéri kapcsolat. Nem jelent ez kevesebbet, mint leszállást egy alkalmatlannak bizonyult lóról. Testvéreként viszonyulni annyit jelent, hogy lemondani kiváltságokról: csak a papokon keresztül működik az Isten... eleve a pap az, aki mindent jobban tud... tanácsot elfogadhat, de ő maga dönt. A múlt század negyvenes éveiben a magyar nemesség azzal mentette meg a hazát és azon belül önmagát, hogy befogadta az alkotmány sáncaiba "a szegény adófizető népet". Képes-e a papság a 19.sz.-i magyar nemesség e nemes gesztusára - ezen fordul, hogy az elkövetkező évtizedekben mennyire éleződik ki a helyzet a hagyományos struktúra és a készülő új struktúra között. Ha papjaink magukévá teszik a készülő újat, akkor a struktúraváltás nem jár majd nagy megrázkódtatással. Ha viszont papjainkat eltöltené "a szorongás egy új hierarchia" miatt, ez keservesebbé tenné az átalakulást. Az átalakulás azonban semmiképpen sem takarítható meg, mert egyfelől nemcsak egyre kevesebbek akarnak "kedves hívek" lenni, hanem másfelől egyre kevesebbek akarnak kiváltságolt papi személyek lenni.

Kispapjaink részint a kisközösségekből toborzódnak, részint társaikon keresztül kispapi éveik alatt megismerkednek a kisközösségek gondolatvilágával. Ha püspökeink elzárkóznának a kisközösségektől, akkor adva van a veszedelme annak, hogy idegen testként eltávolítják az egyházmegyei struktúrából a kisközösség mellett döntő kispapokat, ill. másodrangú állampolgároknak tekintik a kisközösség révén új és buzgóbb papi életre támadó felszenteltek. Következésként az ily módon diszkrimináltak részéről is óhatatlanul megindulna az egyházi keretből kilépés folyamata, mert nem éreznék jól magukat az őket nem becsülő struktúrában belül. Kárát ennek mindenképpen Jézus ügye, az egyház vallaná. Nehezebbé válnék az új struktúra megszületése.

4.3. "A szentségek szerepe a közösség megformálásában"

A mai struktúrában a pap a szenteléssel kapott szentségkiszolgáltatási jogot éli meg olyannak, ami a hívek-hívők számára tabu. A kisközösségek nagyonis tisztában vannak azzal, hogy Jézus szövetségkötő lakomája közösségi aktus, és nem közönség számára bemutatott néznivaló, amelyen mint vallási produkción megjelenni halálos bűn terhe alatt kötelező. Sokszorosan megélték, hogy a kisközösségekben bemutatott szentmisék alkalmasabbak a Jézusra emlékezésre. Mégis, nem attól élük meg közösségüket közösségnek, hogy van-e módjuk azon belül szentmiséhez, szentségekhez jutniök.

Ha a közösségekben megtalálják a jézusi célt és az azt szolgáló törvényt, ha ott funkciók vannak és ezekből ki-

alakuló szerepkörök, ha ott igénylik értékelő vagy bíráló állásfoglalásukat, ha kialakul a közvagyon, amelynek rendeltetésszerű felhasználásáért felelősnek tudják magukat, s ha mindez személyes közegben bonyolódik, amelyben egymást kölcsönösen ismerik, akkor a közösség tagjainak jézusi közösség-élményük van, akkor úgy érzik, hogy Krisztus jelen van közöttük, ők a Krisztus munkáját végzik, és Eucharisztia nélkül is gondolnak rá, azaz emlékeznek tőlük telhető hatékonysággal arra, ami az inkarnáció éveiben történt. E feltételek mellett úgy élük meg kisközösségi életüket, hogy folytatják vele Krisztus művét a világban, mégpedig annak következtében, hogy egy Jézust képviselő és helyettesítő vezetőnek a szolgáló irányítása mellett dolgoznak a jézusi célért, hogy a közösségen belül és kívül mindnyájan egygyé legyenek a jézusi törvény, vagyis a szeretet erejében. Ennek a ténynek következtében a kisközösségi élet alapvető problémáját ma nem abban látom, hogy miként tudna a maga keretein belül szentmiséhez és szentségekhez jutni, amelyekhez jelenleg hozzájut a plébániai struktúrában belül. Analógiaként hadd említsem meg, hogy Jézus is feljárt tanítványaival együtt a jeruzsálemi templomba, és ettől a tanítványoknak aligha volt hiányérzetük a Jézustól számukra megteremtett közösségen belül. Ott volt közöttük Jézus, aki szavával és példájával mutatta nekik az utat, igazságot és az életet. Amíg a kisközösség vezetője elfogadható-kielégítő módon helyettesíteni tudja a kisközösség számára ezt a közösségvezető Jézust, addig a tagoknak nem lehet pótolhatatlan hiányérzetük. Nem lehet akkor sem, ha vasárnaponként el kell menniük szentmisére - a templomba.

Lenni vagy nem lenni, azaz a kisközösség léte azon fordul, hogy a vezető szolgálata által tudnak-e a közösség tagjai fejlődni a szeretetben, azaz akarnak-e maguk is olyan buzgóvá fejlődni, mint az őket kihalászó vezető. Tehát nem a szentmisétmondási és szentségkiszolgáltatási jognak a megszerzése adja a kisközösség alapvető gondját. Akármilyen nagyra értékeljük is a szentségeket, nagyobb jelentőségűnek kell ítélniük azt a bennük kiformalódó szeretetet, jézusi magatartást, amely nélkül a szentségek - akármennyire érvényesen kiszolgáltatottak is! - csak az Isten irántunk tanúsított szeretetét jelölhetik és tartalmazhatják, de nem jelölik és nem tartalmazzák az emberek Isten és egymás iránt tanúsított szeretetét. Nem azt tartják tehát alapvető gondjuknak, hogy legyen köztük olyan testvér, aki megbízás következtében kimondhatja a szentségeket létrehozó szavakat, hiszen az átváltoztatás vagy a feloldozás szavainak elmondása a közösségteremtés követelménye nélkül még nem kíván jézusi teljesítményt az embertől. A kisközösségek alapvető gondja abban áll, hogy képesek-e hatékony segítséget adni tagjaik számára ahhoz, hogy kiformalódjék bennük a krisztusi ember. A krisztusi ember eszménye pedig nem valami tetszőleges és általános jellegű tökéletességű eszményben fogalmazódik meg szá-

mukra, hanem nagyon konkrétan abban, hogy családjukat a szeretet otthonává tegyék, hogy a munkahelyen és mindenütt jelei legyenek Krisztusnak, mégpedig olyan kihívó jelei, amelyek vonzást vagy ellentmondást váltanak ki, s a vonzás alapján megszülethessék a vonzottak meghívása és közösséggé formálása, azaz Jézus továbbélése az egyházban. Ezt az egyházat nem úgy tekintik, mint amelyet valaki másnak kell megcsinálnia számukra karosszéknek, amelybe bele lehet ülniök, hanem olyanak élük meg, amelyet ők maguk csinálnak meg maguknak a föld határáig eljutni akarás szándékával.

4.4. "Szentségfelvétel a kisközösségen belül"

A kisközösségen belül helyére kerülnek a dolgok. Jó harminc évvel ezelőtt is abszurdumnak éltem meg egy egyébként igen buzgó püspöknek hozzám intézett szavát: "Ha engedem, hogy papjaim lelkigyakorlatokat tartsanak a fiataloknak, letartóztatják őket és szentségkiszolgáltatók nélkül maradnak falvaink." Nem a szentségkiszolgáltatás az Ország-építés eleje, közepe és vége. Az Ország az Isten irántunk tanúsított szeretetének az áradása, és ez árad a szentségeken kívül is. Az Ország jó hír arról, hogy szeretettel kell válaszolnunk Isten szeretetére úgy, ahogy ez Jézus életében és tanításában megmutatkozott, és ez a válasz lehetséges szentségek nélkül is. Az Ország ennek a Jézust utánzó életnek a megvalósulása az emberekben, s ez lehetséges szentségeken kívül is. Az Ország persze vallási szertartás is arról, hogy Isten szeret, szeretetre képesít minket és mi készek vagyunk szeretni. Ezek a szertartások nagyon fontosak nekünk, mert az Ország élete nyilvánul meg bennük...is. De ez az "is" nem helyettesítheti mindazt, amit a fentebbiekben elmondottam. Az üdvösség "sortzáro feltétele" ez az "is", de ez az "is" nem azonos az üdvösségnek a feltételével. Jelenleg fájdalmas megosztottságban élünk. Nemegyszer azokkal ülünk le Jézusra emlékező asztaltársasági lakomához templominkban, akik felelőtlenül eretnekeknek nevezgetnek bennünket. Nemegyszer azoktól kell feloldozást kérnünk, akik a gyóntatószékben óva intenek minket a kisközösségekhez tartozástól. A szentségeket olyanoktól kapjuk, akik életünket és álmainkat veszedelmes vagy gonosz balgaságnak tekintik, és elhatárolják magukat azoktól a célkitűzésektől, amelyeket mi a Jézushoz tartozás és a jézusi egyházrend feltétlen elemeinek gondolunk.

E fájdalmas megosztottságban álmodjuk álmainkat a jövőről a szentségkiszolgáltatás tekintetében is. Ki kell mondanom: a mai struktúra jórészt a szertartásokkal visszaélés jegyében áll fenn. Kereszteljük a Jézus mellett dönteni nem tudó csecsemőket, kereszteljük a Jézus mellett nem döntő szülők csecsemőit. A Jézusra emlékező lakoma asztalához alapoktatásban részesülő kisgyermeket ültetünk. A Szentlélek kiadását biztosítani hivatott bérmálásban is éretlen gyerekeket, még jó, ha serdülőket részesítünk. A házassági áldást Jézus nél-

kül élőknek adjuk az esetek döntő többségében. Temetünk és sírkövet szentelünk... nemegyszer a templomban sohasem látott megrendelőknél. Meghirdetett időpontokban szentmisét mondunk abban a reményben, hogy majd csak betéved valaki. Egy ilyen üzemet adminisztrálunk a jelen struktúrában. A kisközösségekben élőknél fájdalmas ellentmondás ezeken részt venni. A szentségek és szertartások számukra egymást ismerő tanítványok Istennel találkozása, e találkozás megmagasodott jelentőségű alkalma. Nem ilyen lovat akarnak. A szentségekhez ragaszkodva némelyikük naponta is eljár a templomba, de valami másról álmodnak, mint a jelen gyakorlatról.

A gyermekkeresztelés felett alighanem el fog járni az idő. Valamelyikünk számára majd lelkiismeretileg lehetetlen lesz, hogy nemet ne mondjanak reá. Egyszer majd el fog hangzani valakinek az ajkáról az új gyakorlatot kezdő szó: A szentségeket, a jézusi szertartásokat nem játékokra kaptuk. Minek olvassuk fel a keresztelési szertartás során a tőlünk búcsúzó Jézus missziós szavait, ha ezeket követően a csecsemő lelkén levő áteredő bűn lemosására használjuk azt, amit Jézus a hívő ember beavatott és lepecsételő szertartásának gondolt, és ilyenként hagyott reánk. Más dolog, hogy miként ünnepeljük meg az egyház közösségében az emberi élet jeles napjait: a gyermekszületést, az iskolába kerülést, a munkába állást, a házasságot, az ezüst- és arany- és más jubileumokat és a végső hazatérést; és ismét más dolog, hogy miként merítünk valakit be az Istenbe, miként árasztjuk belé a Lelket, miként ültetünk valakit le az Istennel egygészes lakomájához. Ez utóbbiakat, a Jézustól rendelt szentségeket akkor és csak akkor szabad adnunk, amikor minden alap megvan arra a felvevőben, hogy a Lélek áradása bekövetkezhesse. Nincsenek külön szentségek és külön Lélek-keresztés. Csak Lélek-keresztés van: megtapasztalt találkozás az Istennel!

Amikor majd ez a hang hallhatóvá válik, akkor nagyot lépünk előre. Az érdeklődőkkel, a katekumenekkel is foglalkoznunk kell, s az ő életük jeles napjait is megannyozhatjuk imádságainkkal. De a szentségek szentségek, és ezeket nem a merőben csak érdeklődők számára kaptuk Krisztustól. Abban az irányban lépünk majd előre, hogy kimenjen a szokásból a szentségtörő játék a szentségekkel; hogy kimenjen a divatból a házasságkötések során a szentségtörés-sorozat, hiszen a házasságkötők nagyobb része nem Krisztussal akar találkozni, hanem csak "örök élményt nyújtó ünnepséget" várna a paptól. Ha jelen szokásaink sorvadni kezdenek, sorvadásnak indul egy, a jelen struktúrát életben tartó vonatkozás, az a vonatkozás, amely fennáll az élet jeles napjain (születés, házasság, halál) a plébánián megjelenő világi személy és az egyházi kultuszszolga között. A jelen struktúra azért tud életben maradni, mert a közösségteremtéssel nem foglalkozó papnak is van azért csinálnivalója. Ha van pl. néhány ezer "híve", akkor a vasárnapi miséken megjelenik azért egy-kétszáz ember, s

az említett ezrek után csak adódik még 50 keresztelés, 25 házasságkötés, 40-50 temetés, van elsőáldozás és egyéb hitoktatás gyermekeknek, és mindez anyakönyvileg és pénzügyileg leadminisztrálandó, a templom és a plébánia épülete renoválandó stb.

Egészen más lenne a helyzet, ha a családi nevelés által előkészítetten és különböző gyermekfoglalkoztatásokon keresztül három évi ifjúkori kisközösségi élet után (katekumenátus!) válnék valaki az egyház öntudatos és beavatott és lepecsételt tagjává. Ez esetben megszűnnék a lehetősége a kisközösségek nélküli egyházhoz tartozásnak. Elveszne a jelenlegi struktúra alapja. A jelenlegi struktúra abból él meg, hogy a "maguk módján vallásos" elemek, akik évenként egyszer-kétszer fordulnak a templom, ill. a pap felé, de Jézusban való közösséget nem vállalnak senkivel, foglalkoztatni és eltartani tudnak egy szentélyszolgát. Az egyházmegyei papi névtárak az ilyen "hívekből" tüntetnek fel plébániánként ezreket és tízezreket, s az ilyen híveknek a kiszolgálása teszi indokolttá a jelenlegi struktúra szentélyszolgájának a létét.

A kisközösségek e struktúra megléte mellett és ellenére is összegyűjthetik azokat, akik nem elégednek meg a "kedves hívek" szerepkörrel, hanem pap-testvérükkel együtt "hívők" akarnak lenni, és tenni akarják azt, amit Jézus tanítványává levésnek, tanítványává tevésnek mondott. Ha a papok akarnak "főtisztelendő úr" helyett testvérré lenni, akkor a kisközösségekben elindul egy másik fajta szentségkiszolgáltatói gyakorlat, s a pap közösségteremtővé és közösségvezetővé alakulván megnyílik a lehetőség arra, hogy a közösségteremtő és közösségvezető hívő is szentségkiszolgáltatóvá lehessen. Ez esetben a szentségeket és a szentelményeket egy Jézushoz tartozó "háznép", a közösség fogja adni - mintegy önmagának. A közösség megkereszteli, asztalhoz ülteti, összeesketi, eltemeti a maga tagjait. Mindez még kandi pillantás a jövőbe. De azért ez a jövő már készül. A gyóntatószékek ürülnek. A gyóntatás elintéződik sok esetben a szentmise előtti percekben. Ugyanakkor a kisközösségekhez tartozók életében roneszanszhoz jutott a gyónás a lelki vezetést igénylés formájában. Olyannyira, hogy a kisközösségekben élő papok naptára egyre teltebb, s előbb-utóbb nem találunk annyi papi lelki vezetőt, mint amennyire szükségünk van. A kisközösségek két irányban is keresik a megoldást. Feloldozást adni nem tudó, de közösséget teremteni tudó testvérek szolgálatát veszik igénybe - ez az önszegélyezésük egyik módja. Ha feloldozásra is szükségük van, akkor paphoz fordulnak /évenként egyszer mindenképpen/. Az önszegélyezés másik módja a közösségi bűnbánat-tartás lehetne, oly értelemben, hogy azokhoz a lelkiéleti problémákhoz, amelyeket a közösség elé tudunk vinni, a közösség minden tagja hozzászólna, majd közösen kérnök Isten bocsánatát testvérünk számára. A bűnbánat szentiségének csak a bűnbánatunk és annak megvallása, Isten megbocsátani akaró szeretete és az egyházi közösség

közbejött a változatlan elemei, ahogyan ezt ennek a szentségnek kétezer esztendő története jól mutatja. Mindezen elemeknek a hogyanjai - történelmileg változó elemek, a Lélek mindenkorai vezetése mellett.

4.5. "A kisközösségek integrálódása"

A történelem nem kiszámítható, s ezért az elvek világossága és a szándék tisztasága mellett is mindig csak a közvetlenül előttünk álló lépések látszanak bizonyosnak. A történelmi tegnapi tudtuk, hogy üldöztetést vállalva is el kell kezdenünk ezt a kisközösségi életformát. Ma tudjuk, hogy nemet kell mondanunk az uralkodásra, gazdagságra és az erőszak tényleges és megígért formáira. Azt is tudjuk, hogy a közvetlen holnapban dolgoznunk kell azért az egyházrendért, amely harmóniában van a Jézustól körvonalazott Országgal. Hogy miként fog megvalósulni ez az egyházrend, azt még nem látjuk. Csak annyit tudunk, hogy akárminő módon is fog megvalósulni, "a kisközösségnek a maga keretei között már építenie kell ezt az Országgal harmóniában levő másik egyházrendet... természetesen a jelen egyházrenddel szembe nem kerülve." A kisközösség szeret. A kisközösség imádkozik, tanul-tanít, karitatív tevékenységet végez, és mindezek erejében újabb és újabb közösséget teremt. "Mivel csak eszmeileg harcol - Ne szakítsátok el az ígét a szentségektől! -, de nem kerül összeütközésbe a jelen egyházjoggal, ezért reménye van, hogy szolgálja a megszülető új egyházrendet." Akármilyen idegenség-érzetet vált is ki a maga radikalitásával a kisközösséghez nem tartozókból, akár a papokból, akár a népből, nem fenyegeti az a veszély, hogy egyházhoz nem tartozó idegen testnek nyilvánítsák. Szeretni szabad, imádkozni szabad, tanulni-tanítani szabad, jót tenni szabad, közösséget teremteni szabad. Mindezt a jelen egyházjog nem tiltja.

A kisközösségeknek integrálódniuk is kell. Ez ugyan még nagyobb idegenség-érzetet vált ki, de ezt sem tiltja az egyházjog. Az integrálódást az alulról felülre és a felülről alulra menő töretlen információlánc biztosítja. Ezt lehetővé teszi egyfelől a genetika, másfelől a választás. A genetika adva van a kisközösség mivoltából folyóan: küldötteket, közösségteremtőket nevel. Az általam nevelt testvér viszi az információkat az őt nevelő kisközösségből az általa egybehívott közösségbe, és hozza is onnan az információkat az őt tápláló közösségbe. Ugyanígy járnak el "gyermekeim" neveltjei is, amikor megteremtik a maguk kisközösségeit: ők is viszik lefelé és hozzák fölfelé az információkat. Mindez három szintnek az integrálódását jelenti már. Az információlánc töretlenségében realizálódó integrálódást nemcsak a genetika biztosítja, hanem a választás is. A választás szükségessé válik, amikor valamelyik közösségben a vezető meghal, vagy megszűnik a vezetésre a legrátermettebbnek lenni. De választásra nemcsak ebben az esetben van szükség, hanem a harmadik szinten lévő elszaporodása is szükségessé teszi. A genetika fe-

letti első szint már csak választást feltételezve tud közösséggé formálódni. Akkor kerül erre sor, amikor már nemcsak egy-két olyan "szülő" akad, akiknek az "unokái" is közösséget teremtettek már. Ha már egy kisközösségre való akad ezekből a "nagyszülőkből", akkor adva vannak azok a személyek, akik közösségileg integrálhatók, integrálandók. Mivel ez a negyedik szinten integrálódó közösség már nem a genetika alapján jön létre, hanem a "nagyszülők" egymásra találása révén, ezért vezetőhöz csak úgy juthatnak, ha választanak maguk közül. Ha a "nagyszülők" száma annyira elszaporodik, hogy - a negyedik szinten - a vezetőik már nem tudnak körülülni egy asztalt, tehát nem férnek el egy egyetlen negyedik szintű kisközösségben, akkor nyilvánvalóan több negyedik szintű kisközösség jöhet létre. E negyedik szintű közösségek vezetőinek egymásra találásából születik meg az ötödik szinten a kisközösség, amely nyilvánvalóan megint csak választás útján jut vezetőhöz. Az ötödik szint amikor létrejön, egy kisközösséget jelent, szkematikusan tíz olyan embert, aki kisközösségben él. Csakhogy ez az ötödik szint - ugyancsak szkematikusan - már tíz olyan kisközösséget, 100 olyan embert feltételez, aki negyedik szintű kisközösségben él. Továbbvíve a dolgot: 1000 olyan embert, aki 100 kisközösségben él a harmadik szinten, 10.000 olyan embert, aki 1000 kisközösségben szeret, imádkozik stb. a második szinten és 100.000 olyan embert, aki kisközösségben nevelődik az első szinten.

4.6. "A struktúraátalakulás vélhető időpontja"

Ennek a fenti nagyságrendnek a megszületése jelenti majd a mainál sokkal erősebb kihívást a jelenlegi egyházrend számára. Ma Magyarországon a passzív gyakorló katolikusok, azaz a vasárnaponként szentmisét igénylő felnőtt katolikusok száma néhány százezerre rúg, a félmilliót biztosan nem éri el. Az ötödik szint megjelenése viszont 100.000-re közelítő nagyságrendben nyújt majd aktív, apostoli öntudatú katolikusokat. Az ötödik szint megszületésekor megszűnik a kisközösségek jelenlegi relatív jelentéktelensége az egyházstruktúra szempontjából nézve. A hagyományos struktúra néhány ezer függetlenített, tehát a szolgáltatáért fizetést kapó papból és néhány százezer "passzív katolikusból", valamint a "maga módján vallásos" tehát időnként szolgáltatást kívánó pár milliós tömegeből áll akkor, amikor az ötödik szint megjelenése már 100.000 apostoli öntudatú katolikus tudna sorompóba állítani, s akiknek sorában minden bizonnyal ott lesz a néhány ezer főt kitevő hazai papság jelentős - minden bizonnyal a Krisztusnak és Országának elkötelezettebb - része. A kisközösségeknek ily arányú berobbanása az egyház életébe aligha lesz lehetséges anélkül, hogy a jelen struktúra el ne induljon a kisközösségi struktúra irányában való átalakulás felé. Ez az átalakulás nem jelenthet mást, minthogy megszűnik az ige és a szentségek jelenleg kettészakított volta. "A püspökök kézzel a - a

püspökök is - imádkozni fognak, hogy a közösségvezetők elnyerjék a Szentlélektől a közösségvezetéshez szükséges ajándékok teljességét." Hogyan fog mindez megtörténni, arról ma még csak sci-fi irodalmat írni látszik lehetségesnek számomra. De nem lehetetlen, hogy a közeli jövőben lehetségessé váljak a nem sci-fi irodalom is. Azt gondolom, hogy egy nemzedéken belül. Jelenleg a kisközösségekben élők száma hazánkban 10.000 felé haladhat, s ennek megfelelően épül-bontakozik már a negyedik szint. Egy nemzedék további munkája és a növekedést adó Isten megteremtheti a megtízszereződést, az ötödik szint létrejövését. Történelmi okok cserélték le a 12. sz. körül az elöljáró /püspök/-választást kinevezésre. A fentiekben körvonalazott jelen és jövőbeli történelmi okok állíthatják a dolgokat a fejük tetejéről a talpára, tehát "történelmi okok cserélhetik le a jelen kinevezési technikát választási technikára." A jelenlegi egyházjogban csak a pápát választják, de a pápaválasztási technika sem azonos azzal a választással, amelyet tanulmányom 3. fejezetében körvonalaztam. A pápaválasztást felülről kinevezett személyek végzik, "a kisközösségi egyházmodellben megszűnik a kinevezés, a választást mindig csak alulról küldöttek végezhetik." Ahhoz, hogy a kisközösségi struktúra valaha az egyház struktúrája lehessen, ahhoz ezt a kisközösségi struktúrát előbb igazolnia kell az életnek. A kisközösségeink életében valósuló genetikai és választási integrálódást tehát "úgy kell tekintenünk, mint kísérletet a nagy egyház számára. Kísérletet, amely sikeres funkcionálás esetén kiérdemli, hogy a jelenlegi nagy egyházi struktúra helyére léphessen."

4.7. "Karizma és hivatal feszültségének a megszűnése"

A kisközösségi struktúra akkor remélheti a maga kibontakozását, ha nagyobb mértékben tud a Szentlélek struktúrája lenni, mint a jelenleg érvényben levő. Másképpen: ha a fentiekben vázolt csoportdinamika és szociológia egyúttal pneumatológia is. A kisközösség struktúráját a Lélek adományainak kell éltetnie és építenie. Egészen konkrétan: a kisközösségi struktúrában minimumra kell csökkennie a hivatal és a karizma közti feszültségnek. Mondhatnám: el kell tűnnie, mert szándéka szerint a kisközösségi struktúra nem is ismeri ezt a feszültséget. A Lélek minden adománya szeretet-gyümölcsöt terem az emberben. A szeretet pedig mivoltából folyóan közösségteremtő erő. A közösségteremtő erőre építő kisközösségi struktúrában a Lélek adományait hordozó személy a maga közösségteremtő erejének megfelelő szintre kerül, és hatását ennek megfelelően tudja kifejteni. A kifejttet hatás erejében kerül a kifejttet hatásnak megfelelő szintre. "A karizmat hordozó személy tehát nem kerülhet feszültségbe semmiféle hivattal," mert a Lélektől kapott karizma alapján a Lélektől vezetett testvérek Lélektől kapottak ismerik fel a szóban forgó adományokat, és "hivatalhoz" tehát ve-

zetéshez, felelősséghez, hatáskifejtéshez segítik őt. Hat-hat tehát az Úr Lelkének egyházában mindazokra, akikre hatni tud. Ha tehát a Lélek a maga erejében megteremt korunkban egy Tarzusi Pál nagyságrendű embert, akkor ez az ember eljut oda, hogy tanítványokat nevelni tudó tanítványokat nevel fel életteljesítményként, s ezáltal belekerül abba a negyedik szintbe, amelyben felismerik adományainak felette nagy és korszerű jellegét, s ennek következtében közösségük vezetőjévé választják, és már küldhetik is abba az ötödik szintbe, ahol ugyanezen a módon nyitva áll ugyanezen karizmák alapján számára, hogy újra közösségvezetővé választják. Nyitott az útja a választások útján, hogy eljusson akár a legfelső szintig is, és ha ott is ő kapja meg testvéreinek bizalmát, átvegye a Lélek erejében és a Lélek rendelkezése szerint a szolgáló Jézus földi helytartójának szerepkörét. A struktúra kialakulása következmény-jellegű. A kisközösség kialakulása is következmény-jellegű. Indít mindig a Lélek által megtermékenyült ember. Indít mindig az isteni szeretettől érintett ember, aki ennek a szeretetnek a hatására hozzáfog ahhoz az egyszerre nagyon szép és nagyon fáradságos munkához, amit a kisközösség megszülése és felnevelése jelent. Felnevelése egészen odáig, hogy a neveltekből nevelők lesznek, és ezek együtt tartása odáig, amíg a munka jutalmaként meg nem tapasztalja, hogy valóban átment a halálból az életbe, amikor elkezdett igazán szeretni. A kisközösséget csak Istennek odaadott emberek tudják maradandóvá tenni. Az Istennek odaadottakat szenteknek nevezi a keresztény hagyomány. Csak szentek lehetnek ebben a munkában tartósan sikeresek. Csak olyanok, akik egészen odaadják magukat e feladatnak, és nincsen életüknek magasabb rendező elve, mint sikeresnek lenni a közösségteremtésben, az emberhalálatban, azaz a szeretetben.

4.8. "Fenyegetések és azok legyőzése"

A Lélek erejének három fronton is győznie kell. Három veszedelem is fenyegeti az egyház kisközösségi struktúrájának a megszületését. A papok részéről, a "hívek" részéről, a kisközösségekben élők részéről egyaránt adva lehet ez a fenyegetés. "Elutasíthatják a papok" a kisközösségi struktúrát, mert nem találják meg benne a századoktól formált és átörökített papi identitásukat. Ezt az identitást a fentiekben privilegizált státusnak mutattuk be. A szentélyszolga különálló és privilegizált státusát lecserelni a közösségteremtő ember nagyönis státus nélküli, mert üldözött életformájára - ez visszariasztólag hathat a papokra, kispapokra, papságra készülőkre egyaránt. A szentélyszolga-életforma csak azért születhetett meg, mert egyfelől volt olyan, akinek éppen erre volt igénye, másfelől pedig azért, mert voltak olyanok, akik igényelték, hogy legyenek ilyen szentélyszolgák az ő szolgálatukra. Ha a mindenkit tanítvánnyá tenni akaró, tehát külön privilegizált státust nem ismerő jézusi alaptól kifejlődhetett az évszázadok során egy ilyen papi azonosság, akkor nem kicsinyelhetjük le az

erre irányuló igény erejét. "Nem kisebb veszedelem fenyeget a "hívek" részéről." Nekik is van identitásuk. Ez az identitás éppen abban a tudatban nyilvánul meg, hogy ők éppen csak "hívek" akarnak maradni. Ne akarjunk újabb bőröket lehúzni róluk. Nem elég nekik századunk vívmánya, hogy a nők is tanuljanak, a nőknek is legyen munkaviszonyuk amellest, hogy anyák és feleségek és háztartásvezetők, és hogy a férfiak életében megjelent az otthoni második műszak! Most vegyék nyakukba még az egyház, tehát a papok gondját is! Velük akarjuk megcsináltatni azt, ami a papoknak sem sikerült, azok sokszoros függetlenítettsége mellett sem! A hívek ezen "kedves hívek" - identitástudatán is megtörhetik a kisközösségekből felépülő egyházstruktúra gondolata. Végezetül jöhet a veszedelem azok felől is, akik már kisközösségekben élnek. Igent mondtak, de igent-mondásuk nagyon kevés sikerélményt terem. Így van ez, mert a tanítvány kihalászása és halásszá formálása sem kíván - tapasztalataink erejében - sokkal kevesebb energiát, mint a gyermekek megszülése és felnőtté nevelése. Egyébként is túl sok a teher, amely reájuk nehezedik. A bizalmatlanság a világi és egyházi hatóságok részéről elbizonytalaníthatja új identitástudatukat, s visszatérhetnek a történelmileg jól bevált /?!/ "szentélyszolga" és "kedves hívek" képlethez. Mindezeket a veszedelmeket csak Jézus Lelkének az ereje győzheti le. Az igazság Lelke, aki a Jézustól hirdetett Ország ígéire tanít minket. A szeretet Lelke, aki győzni tud bennünk a kicsinyhitűség, az elfáradás, a félelem erőin. Az öröm Lelke, aki velünk marad akkor is, amikor alkonyodik. Végső soron minden a hiten fordul: Higgyetek az evangéliumban! Ez a hit mindig kockázat. Aki igent mond erre az álomra, annak ki kell tudnia lépni a bárkából, amely a tegnap, a biztonság, a kockázatmentesség. El kell indulnia Jézus felé a vízen, amelyen csak a hit tarthat fenn. Vízen járni csak azok tudnak, akik nagyon erősen hisznek abban, hogy rajtuk fordul az Isten Országa /Lk 17,21/. Honnét vesszük ezt a bizonyosságot? Jézus szavaiból. Más Pártfogót küldök nektek... veletek vagyok mindennap... nálam nélkül semmit sem tehetek, de szőlővesszőként gyümölcsöt hozhattok. A tegnapielőtti szentleckében találtam meg az álom szubjektív igazolását: Krisztus "némelyeket apostollá, másokat prófétává, ismét másokat evangelistává, pásztorrá és tanítóvá tett, hogy szolgálatuk betöltésére neveljék a szenteket, és fölépítsék Krisztus testét, amíg mindnyájan el nem jutunk a hitben és az Isten Fia megismerésében az egységre és meglelt emberré nem leszünk, elérve a krisztusi teljességet... Igazságban kell élnünk és szeretetben, hogy egyre inkább összeforrjunk a Fővel, Krisztussal. ő az, aki az egész testet egybefogja és összetartja a különféle ízületek segítségével, hogy a tagok betöltsék az erejükhez szabott feladatkört. Így növekszik a test, és építi fel saját magát a szeretetben" /Ef 4,11-16/.

Amen.

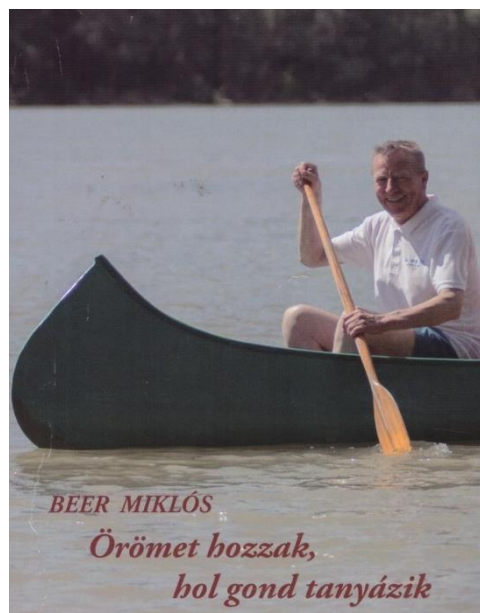
DRYP

KÖNYVAJÁNLÓ...

Megjelent dr. Beer Miklós váci megyés püspök *Szeressetek ott, ahol gyűlölnek* című beszélgetős interjú kötetének folytatása *Örömet hozzak, hol gond tanyázik* címmel.

Mire ezek a sorok kézbe, illetve szemünk elé kerülhetnek, talán már a harmadik gyertya kanóca is kormos lesz az adventi koszorún. Ezért is gondoltam, hogy még bátran ajánlhatom akár a karácsonyi fenyőfa alá ezt a könyvet, amelyben Miklós püspök személyes tapasztalatiból merítve mondja el a szeretet vallásának mindannyiunk számára megszívlelendő s követhető útmutatásait. Egyaránt szól a vallásos és a nem hívő társainkhoz, nem kerülve ki a napi közéletünkben sokszor tabuként kezelt témákat sem. Közvetlen hangon, derűs visszaemlékezésekkel állít követendő példákat a közösségi élet lelki vezetőjeként megélt örömeiről.

Legtöbbet idézett mondataival zárom ezt a könyvajánlót azoknak is, akikhez nem jutott el az első kötete, mert forgatva lapjait bizonyára pótolni fogják, hogy olvasmányélményüket teljes egészé kerekítve a mindennapjaink időszerű kérdéseire nyílt, világos eligazító válaszain elgondolkozzanak.

Alkalom ez a karácsonyi nyüzsgő készülődésben a csendesülő várakozásra, akár évszázad számvetésként is. És íme, az idézet: „Olyan szépen és boldogan élhetnénk, ha tényleg keresztények lennénk, és nem csupán vallásosak. Szünet nélkül lehetőségünk van felfedezni, mennyi jót tehetnénk, családi kapcsolatainkban, a munkahelyünkön, bárhol az életünkben”